

Franjo Velčić

**HRVATSKO-SLOVENSKI VJESNIK „SANCTISSIMA
EUCARISTIA“ (1902.-1911.) I DRUŠTVO SVEĆENIKA
KLANJALACA**

Doc. dr. Franjo Velčić, Teologija u Rijeci

UDK: 27(497.4+497.5) (05)

”SANCTISSIMA EUCARISTIA”

+ [254+262.14+265.4] [241.611+248]

Izvorni znanstveni rad

Tema je ovoga rada jedan oblik euharistijske duhovnosti hrvatskog i slovenskog klera početkom 20. stoljeća. Posebno se analizira uloga koju je imao hrvatsko-slovenski mjesečnik „*Sanctissima Eucharistia*“, vjesnik svećeničke Bratovštine svećenika klanjalaca, odnosno „Duhovnikov Častivcev“, koji se, prema zamisli biskupa Antuna Mahnića, dvojezično uređivao i tiskao od 1902. do 1911. godine u biskupijskoj tiskari „Kurykta“ u Krku. Obrađuje se također i dva euharistijska sastanka, održana na Trsatu 1902. godine i u Ljubljani 1904. godine. Ovaj oblik svećeničke duhovnosti sastavni je dio one duhovnosti koju je u drugoj polovici 19. stoljeća pokrenuo Francuz Julien Pierre Eymard, utemeljitelj Kongregacije Presvetog Sakramenta – „Congregatio SS. Sacramenti“.

Ključne riječi: Julien Pierre Eymard, Antun Mahnić, euharistinci, vjesnik *Sanctissima Eucharistia*, svećenici klanjatelji.

* * *

Uvod

Druga polovica 19. stoljeća u povijesti Crkve u Francuskoj i šire u Europi obilježena je jačanjem vjerskog indiferentizma i sukobljavanjem Crkve s nadirajućim liberalističkim idejama i protucrkvenim i protuvjerskim stavovima. U isto se vrijeme unutarcrkveni život nadahnjivao novom pobožnošću prema Srcu Isusovu, čija se pobožnost poslije 1875. godine uvelike proširila katoličkim svijetom, ali se isto tako pojavljuje druga pobožnost neodvojiva od ove, tj. pobožnost prema presvetoj euharistiji, čiji je glavni promotor bio Francuz Julien Pierre Eymard, utemeljitelj svećeničke Kongregacije

Presvetoga Sakramenta, ali i redovnica – služavki Presvetog Sakramenta, koji će se posvetiti adoraciji i širenju te pobožnosti i u vjerničkome puku širom Europe.

Tko je bio Julien Pierre Eymard?

Rođen je 4. veljače 1811. u mjestu La Mure, departmanu Isère, kod Grenoblea u Francuskoj, a 1834. zaređen je za svećenika. S odobrenjem pariškoga nadbiskupa 1856. istupa iz Marijine družbe – *Societatis Mariae* ili kraće rečeno Marista, i u Lyonu osniva novu Kongregaciju svećenika klanjatelja euharistije, tj. novi red po imenu *Congregatio SS. Sacramenti*, kojemu će zadaća biti trajno, sveudiljno štovanje Isusa u Presvetom Oltarskom Sakramentu.¹ Članovi svećenici te kongregacije prozvani su euharistincima. Svaki je redovnik triput na dan po jednu uru adorirao, a ostalo je vrijeme koristio za učenje, kao pripravu za propovijedi, ispovijedanje, održavanje duhovnih vježbi i misija. Svaki sat oglašavalo bi se zvono, a član te udruge, gdje se već koji nalazio, kleknuo bi na mjestu, u duhu bi se poklonio i uputio bi pozdrav molitvom: *Sint laudes et gratiae omni momento divinissimo et sanctissimo Sacramento*.

Papa Pio IX. odobrio je 3. lipnja 1863. novonastalu kongregaciju oca Eymarda, koja ubrzo širi svoju aktivnost širom katoličkog svijeta.

1. Bratovština svećenika klanjatelja

No kao što su sv. Franjo i sv. Dominik u 13. stoljeću, osim redovničke družbe, utemeljili i Treći red za svjetovnjake, tako je i o. Eymard svojoj kongregaciji pridružio novu agregaciju, novo društvo za svjetovni kler. Bila je to Bratovština svećenika klanjatelja. Do kanonskoga uređenja ovoga svećeničkog društva došlo je tek 16. siječnja 1887. godine.

Ta je bratovština imala vrlo solidan statut pod nazivom *Statuta associationis sacerdotum adoratorum seu aggregationis sacerdotalis congregationi SS. Sacramenti A. R. P. Eymard institute*.² Prema

1 Više o njegovu životu vidi u: Robert LABIGNE, *Saint Pierre-Julien Eymard*, Fleurus, Paris, 1962.

2 *SS. Eucharistia, vjesnik „svećenika klanjaoca“ hrvatskih i slovenskih*, god. I, br. 1, str. 6. Kako bi se udovoljilo želji mnogih svećenika klanjatelja, osobito mladih i onih gdje još svećeničko

odredbama toga statute, svaki je član bio dužan voditi osobnu evidenciju o tjednom jednosatnom klanjanju – adoraciji pred Presvetim, i to bilježiti u zasebno tiskan kartončić nazvan – *libellum adorationis* koji je na kraju svakog mjeseca trebao dostaviti biskupijskom upravitelju koji je opet bio dužan sve prikupljene *libele* dostaviti središnjoj bratovštini, odnosno glavnom ravnatelju (Landesdirektor) Društva svećenika klanjatelja u Austriji. Početkom 1902. godine ravnateljstvo s dotadašnjim središtem u Beču prešlo je euharistincima u Bozenu – Bolzanu u Južnome Tirolu.³ Ova je svećenička bratovština izdavala svoj list na raznim jezicima. Neki slovenski i hrvatski svećenici primali su uglavnom njemački list „SS. Eucharistia“.

Na pragu XX. stoljeća, tj. u trinaest godina postojanja to je društvo, sa sjedištem u Parizu, širom svijeta brojilo preko 60.000 članova svjetovnih svećenika.⁴ Među slavenskim narodima u Austro-Ugarskoj Monarhiji prvi koji su se oduševili ovim svećeničkim pokretom bili su Slovenci. Prvi ljubljanski svećenik upisan u Družbu datira iz godine 1864. te je tako bratovština među Slovencima početkom XX. stoljeća brojila više od 500 članova,⁵ odnosno samo iz Ljubljanske biskupije bilo je 1902. godine upisano 303 svećenika.

1. 1. Bratovština svećenika klanjatelja među Hrvatima

U Zagrebačkoj nadbiskupiji i Senjskoj biskupiji već je 1894. bilo upisano nekoliko članova, a od 1896. svaka je biskupija imala svoga dijecezanskog upravitelja i svoju posebnu organizaciju. Ovi su svećenici već 1898. održali u Zagrebu prvi, doduše malobrojan i skroman, euharistijski sastanak, dok je drugi 1899. održan u

---

društvo nije osnovano, te da bi se odgovorilo na razna pitanja poslana uredništvu vjesnika, isto je uredništvo priredilo i u tiskari *Kurykta* zasebno otisnulo knjižicu *Statuta associationis sacerdotum adoratorum*, koja je bila priložena prvom broju vjesnika. Napominjemo da samo na naslovnici prvoga broja stoji jezično neispravan izraz „klanjaoc“, a već u drugom broju i dalje stalno se navodi izraz „klanjalac“, stoga ćemo i mi rabiti taj termin, uz termin klanjatelj.

3 Od svoga osnutka svi su svećenici bili dužni preko biskupijskih upravitelja poslati svoje libele u Pariz, a kad su se, uz odobrenje austrijskoga cara, 1896. nastanili u Bozenu – Bolzanu u Južnome Tirolu, i tamo podigli crkvu i samostan, od toga vremena nadalje svoje su libele slali u Bozen – Bolzano, gdje je stvoreno središte Bratovštine svećenika klanjaoca za cijelu Austro-Ugarsku Monarhiju.

4 Usp. *SS. Eucharistia*, I, 1, str. 11-12.

5 Do godine 1902. u Ljubljanskoj biskupiji bilo je 303 upisana člana i imali su do tada tri euharistijska sastanka. Vidi: *Isto*, I, 2, str. 29-30.

Varaždinskim Toplicama. Treći je održan u sklopu Prvog hrvatskog katoličkog sastanka u Zagrebu, nazvan i „katoličkim kongresom“. Bio je to veći euharistijski sastanak: prvi općehrvatski euharistijski kongres.

U Krčkoj je biskupiji biskup Mahnić 1900. godine osnovao *Assotiatio sacerdotum adoratorum*, objavivši u biskupijskom listu i njihova pravila prema uzoru na Eymarda.⁶

Gotovo su svi hrvatski biskupi podupirali takvu udrugu svećenika i većina biskupa bili su i sami članovi Društva svećenika klanjalaca. Premda se jug Hrvatske kasnije uključio, ipak je splitsko-makarski biskup Filip Frano Nakić, potičući svoje svećenike da se uključe u Društvo svećenika klanjalaca, ovako napisao u svojoj poticajnoj poslanici:

„Nijesu li možda svećenik i Svetotajstveni Isus dva pojma nerazdruživa? Dignite Svećenika, nema Euharistije; kad bi nestalo Euharistije, čemu bi više služio svećenik? Svećenik je koji čini i ostvara Euharistiju, dapače njemu je povjerena – ali opet Euharistija uzdrži svećenika u duhu i životu svećeničkom. – Ako svećenik gubi svoga duha i propada, to biva, jer ne vrši svojih dužnosti prema sv. Euharistiji. Oh, kad bi svećenici češće pohodili Isusa u sv. Euharistiji, tu o njemu promatrali, s njime se svjetovali, njemu iskazivali svoje tjeskobe, boli i poteškoće i prosili ga za tolike milosti, kojih trebaju, sretnije bi živjeli, jer bi živjeli i radili duhom i životom Isusa Krista.“⁷

No u odnosu prema Slovencima, među Hrvatima je broj upisanih svećenika bio razmjerno mnogo manji. U svakoj biskupiji gdje je postojala Družba svećenika klanjalaca, kako to propisuje statut, bio je izabran dijecezanski upravitelj koji je jedini kontaktirao sa središnjicom u Bozenu.

Ovo su bili Dijecezanski upravitelji Svećenika klanjalaca iz hrvatskih biskupija krajem godine 1902.:

Zagrebačka nadbiskupija: dr. Josip Lang, sjemenišni duhovnik;

6 *Acta Curiae Episcopalis Velgensis*, III, Krk, 1900., str. 77-79. Više o tome vidi u: Antun BOZANIĆ, *Biskup Mahnić pastir i javni djelatnik u Hrvata*, Zagreb – Krk, 1991., str. 59.

7 Cjelovita poslanica otisnuta je u: *SS. Eucharistia*, I, 9, str. 137-140.

Đakovačka (bosanska i srijemska) biskupija: prof. Dragutin Pavličić;

Senjska biskupija: mons. dr. Roko Vučić, kanonik senjski;

Porečko-pulska biskupija: Antun Bronzin, biskupski kapelan u Poreču;

Krčka biskupija: dr. Kvirin Klement Bonefačić, biskupski tajnik u Krku;

Zadarska nadbiskupija: Petar Nikolanci, duhovnik u Nadbiskupskom sjemeništu u Zadru;

Šibenska biskupija: Nikola Tabulov-Truta, biskupski tajnik u Šibeniku;

Splitska biskupija: D. Jerko Jelić, kanonik u Splitu.⁸

Evo i nekoliko statističkih podataka o broju članova bratovštine u Hrvatskoj:

Austrija:

Krk, sveć. klanjatelj 22,

Poreč – Pula 14.

Ugarska – Hrvatska – Bosna:

Senj 26,

Zagreb 176.⁹

2. Osnivanje i ustroj vjesnika *SS. Eucharistia*

Svrhu i cilj ove svećeničke bratovštine dobro je uočio krčki biskup dr. Antun Mahnić već na prvom hrvatskom katoličkom sastanku u Zagrebu 1900. godine, gdje su hrvatski Svećenici klanjaoci pohvalili ideju i odredili poseban odbor koji je imao cilj izdavanje posebnog lista. To je Mahnić ponukalo da se nešto poduzme kako bi se bratovština proširila i udomaćila i na ovim našim prostorima. A to se, prema Mahnićevu shvaćanju, najlakše i najuspješnije može postići pomoću lista – časopisa koji bi upoznao svećenike s bratovštinom i s čašćenjem Presvetoga Sakramenta. Tiskovina je tada bila najbolje sredstvo međusobne komunikacije i zajedničkoga djelovanja.

⁸ Usp. *Isto*, I, 12, nenumerirana zadnja omotnica.

⁹ *Isto*, II, 9, str. 182-183.

Budući da je tada bilo malo učlanjenih svećenika Hrvata klanjatelja, Mahnićeva je zamislio bila da Hrvati i Slovenci imaju jedan zajednički vjesnik koji bi postao promotorom ove euharistijske pobožnosti. Tu je ideju pospješio dolazak ljubljanskoga kneza-biskupa Antona Bonaventure Jegliča u Krk. Tada se odlučilo izdavati list na hrvatskom i slovenskom jeziku, kao zajednički vjesnik hrvatskih i slovenskih Svećenika klanjalaca.

Ubrzo je ta odluka priopćena središnjem ravnateljstvu u Bolenju – Bolzanu, koje je spremno pozdravilo tu namisao i pristalo uz nju.¹⁰ U uvodniku je nepotpisani autor, a bio je to biskup Mahnić, sažeo namisao i program novopokrenutog lista ovim riječima:

*„Vjesnik naš blagoslovilo nebo; neka ne samo što tjesnije spoji bratska srca svećenika klanaoca hrvatskih i slovenskih, nego da što prije u njihovo kolo privede i ostalu braću svećenike, da budemo u istinu svi jedno u Srcu Isusovu. Od naših će se srca, kad se budu rasपालila ljubavlju Isusa euharističkog, žar naše vatre saopćiti i vjernicima; i tako će se razlijegati iz srca i ustiju cijelog hrvatskog i slovenskog naroda slava i poklon Isusu u presvetom oltarskom Sakramentu. Pa za to se i obraćamo Njemu s molitvom i živom željom, za koju će Vjesnik naš raditi: **Pridi Cesarstvo Tvoje Euharistično.**“*

Mnogo je zanimljiviji uvodni pozdrav pisan Slovincima na slovenskom jeziku *Pozdrav duhovnim bratom po slovenskem*, potpisao ga je *Dr. Anton Mahnić, škof*, a sadrži neke vrijedne autobiografske pojedinosti. Pri kraju uvodnika, pišući o namjeni lista, Mahnić zaključuje:

„List je namenjen slovenskim in hrvatskim duhovnikom, pisal se bo v obeh bratskih jezikih. Morda bo kdo v tem iztikal politiko? Taka bi morali mi le pomilovati; bilo bi pravo farizejsko pohujšanje. Naša politika v listu je politika Jezusa Kristusa in Njegove ljubezni. Bog nam priča, da ne iščemo ko Njegovo slavo, Njegovo kraljevstvo. Pa ako so se naši očetje, Hrvati in Slovenci, dvjesto let združeno borili proti polumesecu, da bi rešili Evropi vero in omiko krščansko, ne bi li smeli mi, njih unuki, pri skupnem ognjišču ogrevati se za Jezusa, v čigar presv. Imenu so oni sovraga slavno zmagali?“¹¹

¹⁰ O tome piše u uvodniku *SS. Eucharistiae*, I, 1, str. 2.

¹¹ *SS. Eucharistia*, I, 1, str. 4-5.

Prvi urednik lista bio je dr. Kvirin Klement Bonefačić, biskupski tajnik u Krku, dok su predstavnici vjesnika bili dr. Josip Pazman u Zagrebu i Ignat Nadrah u Ljubljani. Tri godine kasnije list će izlaziti pod nadzorom zastupnika slovenskih klanjalaca: mons. Ivana Flisa, generalnog vikara, kanonika i dijecezanskog upravitelja Svećenika klanjaoca u Ljubljani, i Ignacija Nadraha, duhovika uršulinki u Škofjoi Loki, te zastupnika hrvatskih klanjalaca: dr. Josipa Langa, predsjednika duhovnoga stola, duhovnika u nadbiskupskom sjemeništu i dijecezanskog upravitelja Svećenika klanjaoca, i dr. Josipa Pazmana, sveučilišnog profesora u Zagrebu.¹² List se uređivao i tiskao u Krku, u Mahnićevoj tiskari „Kurykti“, a prvi broj nosi nadnevak 5. siječnja 1902. godine.

List je bio zamišljen prvenstveno za svećenike. Stoga je na naslovnici bila opaska: „pretplatiti se mogu samo svećenici i bogoslovi pa i ne bili članovi Bratovštine“.

Vjesnik je donosio i sve relevantne dokumente Svete Stolice tičući se ove tematike, te je među prvim takvim dokumentima donio encikliku pape Leona XIII. o euharistiji u latinskom originalu: *Encyclica de SS. Eucharistia*.¹³

Vjesnik je također pratio i donosio posebne odredbe rimskih kongregacija koje su se ticale euharistijske materije.¹⁴

Na kraju svakoga broja nalazila se i rubrika – *Nekrolog*, u kojoj su imenom i prezimenom te službom i pripadajućom biskupijom navedeni svi članovi bratovštine koji su preminuli u mjesečnom vremenskom razdoblju. Bile su i iznimke u Nekrologu kada su o nekim pokojnicima iznesene i kratke biografije. Tako je biskup Mahnić napisao dojmljiv „in memoriam“ o goričkome kardinalu Missiji pod naslovom *V spomin možu, kateremu je bil Jezus – vse*. Potpisao se samo križićem i slovom A.¹⁵ Također je i o jednom najstarijem

12 Vidi: *Isti*, III, 5. Impresum na zadnjoj unutarnjoj nenumeriranoj stranici korica.

13 *Isto*, I/7, str. 97-102 i I/8, str. 113-118.

14 Prvi takav dopis jest Pismo *Congregationis S. offic.* svim biskupima, o materiji (kruhu i vinu) Presvetoga Sakramenta, 30. kolovoza 1901. (*SS. Euch.*, I, 2, str. 26-27). Drugi *kazus* raspravlja o fermentaciji vina uporabljenog za sv. misu: *Circa condensationem musti pro fortificanda alcoholicitate vini pro missae sacrificio adhibendi.* (*Isto*, I, 3, str. 40-41.)

15 *Isto*, I, 5, 72-74.

klanjatelj Zagrebačke nadbiskupije pok. Marku Belaviću, rodom iz Švarča, napisan opširan nekrolog.¹⁶

Na kraju svakog broja donosile su se, sitnim slovima, i zajedničke molitvene nakane za svećenike klanjatelje, u rubrici: *Preporuča se u molitve S. K.* Tako se npr. u drugom broju preporuča u molitvu S. K. povratak više obitelji koje su prešle među starokatolike,¹⁷ zatim za „katoličko čuvstvo u Hrvata“,¹⁸ kao i za rješavanje jezično-liturgijskog pitanja u korist Crkve i hrvatskoga naroda,¹⁹ za „obraćenje mnogih grešnika te zabludjelih i otpalih svećenika; za svećenike u službi liberalaca i bezvjeraca“²⁰ itd.

U drugoj godini izdanja vjesnika pokrenuta je na zadnjoj stranici nova rubrika *Liturgica* koja je rješavala pojedine kazuse.²¹

Jedna od važnih rubrika vjesnika bila je i *Katehitične drobtine*,²² koja je u 16 točaka iznosila i davala katehetska usmjerenja koja su bila zamišljena za usmjeravanje vjernika prema euharistijskoj pobožnosti.

U trećoj godini izlaženja vjesnika već se u prvom broju pojavila nova rubrika *Književnost*. Dakako, nije se pisalo o književnosti kao literarnoj vrsti već su se u toj rubrici propagirali razni časopisi, molitvenici i tiskovine, poput *Hrvatske straže*, ali i druge molitvene i poučne knjige.²³

16 Vidi: *Isto*, II, 10, str. 198-200.

17 *Isto*, I, 2, str. 31-32.

18 *Isto*, II, 8, str. 167-168.

19 *Isto*, II, 10, str. 198: (...) „katolici na Balkanu: rješenje jezično-liturgijskog pitanja na uhar crkve i hrvatskog naroda; Austrija i njezini narodi; savjesno ispunjavanje dužnosti u državnika, viših činovnika i narodnih zastupnika“.

20 *Isto*, III, 8, str. 127.

21 Prvi je kazus bio: moliti po sv. misi, II, 11, str. 216, a sljedeći: Ponoćka o Božiću, II, 12, str. 232. Zatim, blagoslov s Presvetim u prisutnosti diec. biskupa (III, 1, str. 15).

22 Evo i poimenično obradene teme: 1. Križ, 2. Pozdrav: Hvaljen bodi Jezus Kristus, 3. Molitev (u: II, 12, str. 226-229); 4. Jutarnja in večernja molitev, 5. Izpraševanje vesti in kes zvečer, 6. Ljubezen do Marije (u: III, 1, str. 9-12); 7. Bratovščine, a) Karmelska b) Sv. Detinjstvo (u: III, 2, str. 26 i sl.); 8. Blagoslovljena voda (u: III, 3, str. 42-44); 9. Spoved (u: III, 4, str. 57 i slj.); 9. (sic!) Spoved (u: III, 5, str. 73-76); 10. Obhajilo (u: III, 6, str. 90-93); 11. Obnašanje v cerkvi (III, 7, str. 107-109); 12. Sv. maša (u: III, 8, str. 121-124); 13. Katekizam (u: III, 9, str. 139-142); 13. (sic!) Katekizam (u: III, 10, str. 152-155); 13. (sic!) Katekizam (u: III, 11, str. 171-173); 14. Crkveno leto, 15. Crkveno petje, 16. Občevanje še starši (u: III, 12, str. 187-190).

23 Vidi: *SS. Euch.*, III, 1, str. 15-16; (...) preporučuje „izdanje molitvene i poučne knjige „Život katoličke crkve“ što ju je prema L. Gaffineu priredio „Zbor duhovne mladeži zagrebačke“ (III, 6, str. 96). Ili pak: „Baš je izišao hrvatski prijevod knjige O. J. Valsera, benediktinca „*Die ewige Anbetung*“ pod naslovom „*Vječno Klanjanje*“ čime je katolička štamparija u Krku olakšala vjer-

2.2. Naslovnica vjesnika „SS. Eucharistia“

Kao logotip naslovnice koji se nije mijenjao u prva tri godišta bio je oslikan oltar s pokaznicom i trima anđelima sa svake strane, od kojih su dva anđela bila u klečećem stavu s kadionicom u rukama.

U četirima rubnim medaljonima bilo je glagoljskim slovima ispisano: **PRIDI CESARSTVO TVOJE EUHARISTIČNO.**²⁴

Na prvoj unutarnjoj stranici podnaslov lista bio je napisan na slovenskom jeziku: *Vestnik „Duhovnikov Častivcev“ slovenskih in hrvatskih*. U idućim brojevima naslov je bio naizmjenično jednom na hrvatskom, a drugi put na slovenskom jeziku. Format lista bio je veličine A5, tj. 23x15 cm. Vjesnik je već u prvoj godini izlaza imao oko 750 pretplatnika, a tiskao se u 850-900 primjeraka.²⁵ Zanimljivo je napomenuti da su ubrzo u zalih ponestali neki brojevi uslijed toga što je otpravništvo moralo slati neke brojeve više puta na isto ime, a na različite adrese.

3. Hrvatsko-slovenski euharistijski sastanci

Bilo je to vrijeme kada su javna zborovanja u društvu i u Crkvi bila učestala, odražavala su aktivnost pojedinog društva i imala istaknuti manifestativni karakter. Tako je već u prvom broju vjesnika nepotpisani član iz Tršćansko-koparske biskupije predložio da se članovi ove bratovštine sastanu na Trsatu na prvom zajedničkom

---

nicima posjećivanje Krista u Presvetom Sakramentu. U toj knjizi dobili su vjernici kažiput svojih razgovora s Kristom Bogom Čovjekom. Tisak je lijep, a vez ukusan. Stoji samo 1 K.) (III, 12, str. 192).

24 Sam je Mahnić na slovenskom jeziku protumačio smisao glagoljice na naslovnici, u uvodnom članku Pozdrav duhovnim bratom po Slovenskem. Vidi: *SS. Eucharistia*, I, 1, str. 5: „Pa še nekaj, kar bi znalo komu v oči pasti. Na glavi lista boste našli nekaj glagolice. Zakaj? Mej članovi naše bratovštine jih je ne malo, kateri najsv. Daritev obhajajo v staroslovenskem jeziku. Dolgo je bilo negotovo, ali ima staroslovenščina pravo v službi božji. Sv. oče Leon XIII. je rešil vprašanje: priznal je glagolici v službi božji enakopravnost z latinščino in drugimi liturgičnimi jeziki. Nikomur ni na umu, da bi z listom širil misel za staroslovenščino v cerkvi; sv. Stolica je vže določila, v katerih mejah in za katere cerkve velja ta povlastica, a nam so te določbe svete in nedotakljive. Vender pa mislimo, da je umestno bilo na glavi lista posvedočiti dejstvo, s katerim je glagolica zopet postavljena v svoje staro pravo; to smo storili iz spoštovanja do najviše avtoritete na zemlji, iz ljubezni do Leona XIII, kateremu se ima glagolica zahvaliti za svoje vstajenje; tako naj vsi vedō, da nas ni sram javno pred svetom ponašati se z darom, ki smo ga prejeli od svojega Očeta.”

25 Usp. *SS. Eucharistia*, I, 10, str. 157.

skupu.²⁶ To je također poticalo i Generalno ravnateljstvo Svećenika klanjalaca i poručivalo svim dijecezanskim upraviteljima i drugim svećenicima.

3.1. Prvi euharistijski sastanak na Trsatu 1902. godine

Tek je u travnju priopćeno kako je senjsko-modruški biskup pristao da se takav skup održi na Trsatu.²⁷ Organizacija prvog takvog zborovanja povjerena je senjskom kanoniku dr. Roku Vučiću.²⁸ No još u lipnju mjesecu nije se znalo točno vrijeme zborovanja.²⁹ Za zborovanje se trebalo pripremiti i animirati svećenike. Učinio je to najvjerojatnije biskup Mahnić u nepotpisanom članku na slovenskom jeziku: *Nekaj misli za shod na Trsatu*. Tu spominje potrebu euharistijske organizacije koja treba postati „euharistijska falanga“.³⁰

Konačni proglas osvanuo je u kolovozu posebnim pozivom, na hrvatskom i slovenskom jeziku: *Na euharistički sastanak – na Trsat!*³¹

26 *Isto*, I, 1, str. 15: iz tržaško-koperske škofije. „Ali bi ne bilo umestno, da bi se vsi hrvatski in slovenski „častivci“ še letos šegli na znamenitem Trsatu – in tu javno in slovesno se poklonili kralju vseh vekov? Kako lep spomin bi bil to na jubilej papeževanja Leono XIII! Fiat! Isti je prijedlog upućen čitateljima trećega broja, pod naslovom: *Trsat?* Vidi: *Isto*, I, 3, str. 44.

27 *Isto*, I, 4, str. 64. U rubrici *Društvene vesti* donosi se: „Milostivi škof senjski in modruški dr. Anton Maurovič so radi pristali, da se bode letos evharistični shod držal na Trsatu in so obečali svoje sodelovanje.“

28 U rubrici *Društvene vesti* čitamo: „Sa svih strana dolaze nam pitanja: hoće li biti; kad će biti hrv. slov. Euharist. sastanak na Trsatu? Da će se sastanak držati, po onom što do sada znademo, možemo već velikom stalnošču reći: ali kada – po vijestima koje dobismo od presv. gosp. dra R. Vučić-a iz Senja, koji je preuzeo glavnu brigu za priredjenje sastanka (...) Sva je prilika, da će to biti početkom septembra. Malo ustrpljenja.“

29 *SS. Eucharistia*, I, 6, str. 95. U lipanjskom broju vjesnika javljaju: „Odbor za hrv.-slov. Euh. sastanak na Trsatu javlja nam, da saopćimo, da je vrijeme za sastanak, u sporazumu s veleč. Franjevcima na Trsatu, određeno za početak septembra, po svoj prilici za dane 2. i 3. sept. Pojednost će se tekom (sic!) ovoga mjeseca urediti...“ Tek u srpanjskom broju, u članku *Euharistički hrv. slov. sastanak na Trsatu*, navodi se: „Sastanak održat će se dne 2. i 3. septembra na Trsatu.“ *Isto*, I, 7, str. 110-111.

30 *SS. Eucharistia*, I, 7, str. 102-104. U članku *Nekaj misli za shod na Trsatu*, autor uvjerava (na 104. str.): „Ako je res, da dvajseto stoeletje ima biti stoeletje evharističnega Jezusa, (...) neobhodno potrebna evharistična organizacija. Ta pa se mora pričeti v broj onih, kater stoje z evharističnim Jezusom v najožji zvezi, v krogu našem bratje v Kristusu. Mi se moramo eden drugoga tesno okleniti, združiti v evharistično falango. – Začetak tej organizaciji mej nami se je vže storil. Evo nas zbrane, združene v internacijonalnem evharističnem društvu, ...“

31 *Isto*, I, 8, str. 125-126. „(...) Predsjednik pripravljajućeg Odbora presv. g. dr. R. Vučić, kanonik senjski, saopćio je međjutim držanje sastanka i pozvao... hrvatske i slovenske Biskupe.“

Sudionici rujanskog sastanka na Trsatu bili su svjesni da je njihov susret gotovo povijesni, prvi takve vrste, te su bili zadovoljni i odazivom svećenika (oko 200 svećenika) i dnevnim redom susreta. U izvješću o sastanku spominje se da je „današnji sastanak jugoslavenskog, hrvatskog i slovenskog svećenstva najljepši od svih...“³² Na susretu su održana razna predavanja. Sva predavanja bila su teološki fundirana i odmah su objelodanjena u susljednim brojevima vjesnika *Sanctissima Eucharistia*. Spomenimo ovdje izlaganje dr. Ivana Kukanića, riječkoga župnika i kanonika, na temu: *Euharistija, Marija i svećenik*.³³ Zatim dr. Josipa Pazmana i njegove znanstvene radnje: *Eucharistia – memoria mirabilium Dei*³⁴ i vrlo praktična i marno izrađena radnja vlč. Ignata Nadraha *Kakó more sv. Evharistija združiti duhovnike*.³⁵ Vrlo zapažen i aktualan govor održao je i kanonik Mate Cvetko.³⁶ Ovaj je autor u drugoj, trećoj i četvrtoj godini izdanja vjesnika u 27 poglavlja pod nazivom *Isus – svećeniku na srce* obradio brojne duhovno-asketske teme, prema Bartolomeu dal Monte.³⁷ Na sastanku je govorio i kanonik Fr. Lorbek na temu *Kako imademo Isusa Krista u presv. Oltarskom Otajstvu pohadjati*.³⁸

Sastanak na Trsatu je, osim teološko-znanstvenog, imao i praktičan, pastoralni karakter. Tako je na poticaj prisutnih svećenika ljubljanski pastoralac, potpisan inicijalima A. O., objelodanio svoje poticajne propovijedi za uspostavu *Vječne molitve* u pojedinim

32 *SS. Eucharistia*, I, 10, str. 145.

33 *Isto*, I, 10, str. 146.

34 Pazmanov referat *SS. Eucharistia – memoria mirabilium Dei* tiskan je u *Vjesniku* u 4 nastavka, i to: II, 1, str. 1-4; II, 2, str. 25-34; II, 3, str. 59-68 i II, 4, str. 89-93.

35 *Isto*, I, 10, str. 148. Predavanje Ignata Nadraha tiskano je u vjesniku pod naslovom: *Sveta Evharistija – vinculum caritatis*. Vidi: *Isto*, I, 11, str. 167-171.

36 *Isto*, I, 12, str. 183-188.

37 Studija ima ove podnaslove: I. O duhovnoj molitvi (II, 7, str. 148-149); II. O cilju (II, 8, str. 166-167); III. O časti; IV. O svetosti (II, 10, str. 195-197); V. O grijehu (II, 11, str. 211-213); VI. O grijehu (II, 12, str. 229-230); VII. O sablazni (III, 1, str. 12-14); VIII. O svetogrđnoj misi (III, 2, str. 29-31); IX. O recidivnosti (III, 3, str. 40-42); X. O nečistoći (III, 4, str. 61-62); XI. O skuposti (III, 5, str. 76-78); XII. O oholosti (III, 6, str. 93-94); XIII. O smrti (III, 7, str. 109-111); XIV.b). O smrti (III, 8, str. 124-125); XV.a) O sudu (III, 10, str. 155-157); XV.b) O sudu (III, 11, str. 173-174); XVII.c) O sudu (III, 12, str. 190-191); XVIII. O paklu (IV, 1, str. 9-11); XIX. O pogibelji odsudjenja (IV, 2, str. 44-45); XX. O malom grijehu (IV, 4, str. 61-62); XXI. O mlačnosti (IV, 5, str. 74-75); XXII. O lijenosti (IV, 6-7, str. 92-93); XXIII. O naucima (IV, 8, str. 115-117); XXIV. O vjeri (IV, 9, str. 122-124); XXV. O ufanju (IV, 10, str. 128-129); XXVI. O ljubavi prema Bogu (IV, 11, str. 145-147); XXVII. O ljubavi prema bližnjemu (IV, 12, str. 161-162).

38 To predavanje otisnuto je u *SS. Eucharistia*, II, 5, str. 111-114., i II, 6, str. 121-125.

župama.³⁹ Naime, sami svećenici, osobito iz Istre, Hrvatskog primorja i Dalmacije, „kad su čuli kakvim lijepim plodom radja klanjanje presv. Sakramentu, poimence poznato u formi *Vječne molitve*, izraziše misao i želju, da bi mnogi pokušao uvesti nešto slična i u svojoj župi, ali da ne zna, kako ni čime početi...“⁴⁰

Na sastanku su prisustvovala i tri biskupa: senjsko-modruški dr. Anton Maurović, ljubljanski Anton Bonaventura Ježić i kao gost Josip Teodorovicz, armenski nadbiskup lavovski koji je, zahvaljujući na gostoprimstvu, rekao prisutnima: „*Uzeli ste u ruke dušu vašega ljudstva, i mjera njihove mržnje protiv vas kaže samo mjeru njihove vlastite slabosti. (...) i u tom nutarnjem nastojanju i radu, kako lijepo združene vidim Hrvate i Slovence. Ne poznate drugoga rivaliziranja – do natjecanja za dobro. Da bi i u buduće hrvatski i slovenski narod tako ujedinjen i katoličkoj crkvi vjerno odani crpali iz tog studenca svoju moć i napredak! Hrvatska i Slovenska vivat, crescat, floreat!*“⁴¹

Sastanku nije prisustvovao krčki biskup dr. Antun Mahnić jer se upravo tih dana austrijski car nalazio u njegovoj biskupiji, odnosno u Malom Lošinj, te je kao domaćin morao biti na Lošinj, pa je poslao brzozjav solidarnosti napisan hrvatskim i slovenskim jezikom.⁴²

3. 2. *Drugi euharistijski sastanak u Ljubljani 1904. godine*

Drugi sastanak trebao se održati sljedeće 1903. godine u „bijeloj Ljubljani“, ali je otkazan zbog biskupijske sinode koja se održavala u to vrijeme u toj biskupiji.⁴³ Stoga je sljedeći planirani eu-

39 A. O. iz Ljubljanske biskupije na slovenskom jeziku u pet nastavaka donosi: *Pripravljavni govori za Večno molitev*, u: *SS. Eucharistia*, II, 1, str. 5-18; II, 2, str. 35-44; II, 3, str. 68-79; II, 4, str. 93; II, 5, str. 105.

40 Usp. *Isto*, II, 1, str. 4.

41 *Isto*, I, 11, str. 162.

42 *Isto*, I, 11, str. 164. Mahnićev telegram glasi: *Mali Lošinj. – Euharistički sastanak. Trsat.*

“Vrlo žaleči što mi nije moguće prisustvovati sastanku, pozdravljam ovim putem presvijetlu i velečasnu braću u Isusu; iskreno prosim Boga, da bi se Njegovo evharistično kraljestvo zelo razširilo po našem jugu in duhove v srcu Jezusovem zedinilo. To je goruča želja tudi Nj. Svetosti Leona, kateri kongres in njegovo delo blagoslovlja. Biskup Mahnić.”

43 Usp. *Isto*, II, 7, str. 150-152.

haristijski sastanak slovenskih i hrvatskih svećenika klanjatelja bio najavljen za 23. i 24. kolovoza 1904. u Ljubljani.⁴⁴

U Ljubljani se tim povodom sakupilo 292 svećenika. Hrvata je bilo oko 70, najviše Zagrepčana, a biskup Antun Mahnić i ovaj je put bio zapriječen iz zdravstvenih razloga. U opisu skupa nisu mogli izostaviti svoje žaljenje: *“a presvjetli biskup krčki dr. Antun Mahnić, koga je svatko želio vidjeti i čuti, sada radi nuždnog odpočinka i oporavka u gorskim krajevima evo je po drugi put zapriječen da dodje na euharistički sastanak.”*⁴⁵

Na ovom drugom sastanku, sada već i starih poznanika s Trsata, bilo je i ovakvih iskustava: *„Osvjedočili smo se, kako li je lijepo bratu uz brata. Znali smo i prije Hrvati i Slovenci, da smo braća, ali kao da nijesmo ćutili, da smo si tako blizu. Sretna je bila misao, da smo se počeli ujedinjavati u Kristu – počelu jedinstva.”*⁴⁶

Vjesnik je, kao glasilo društva, među prvima tiskao predavanje koje je J. Ukmar imao na sastanku pod naslovom *„Duhovnik v luči Evharistije“*,⁴⁷ a sljedeće godine predavanje dr. Josipa Pazmana pod naslovom *Svećenik i dom Gospodnji*,⁴⁸ također održano u Ljubljani.

U međuvremenu, između prvog i drugog euharistijskog sastanka, broj je članova porastao za nekoliko stotina. U svom izvješću Pavao Šabalja, kapelan u Malom Lošinj, u ime dr. Bonefačića poručuje skupu u Ljubljani: *„Utješljivo je, što Družba S.(većenika) K.(lanjaoca) u našim stranama dobiva svojih novih članova najviše iz krugova mlađjih, do najmlađjih svećenika, koji tek ostavljaju svećenike. Upravo ta okolnost sklonula je uredništvo Vjesnika, da je početkom tekuće godine (1905.) objelodanilo i priposlalo svim predbrojniciima vjesnika knjižicu: Statuta Associationis S. A.; Ura klanjanja, pitanja i praktični odgovori! A tako je zagrebački dijecezanski upravitelj preuzeo skrb i posao diecezanskog upravitelja za križevačku eparhiju i za Bosnu.”*⁴⁹

44 *Isto*, III, 8, str. 113-114.

45 *Isto*, III, 9, str. 130.

46 *Isto*, III, 9, str. 136.

47 Vidi: *Isto*, III, 9, str. 136-139.

48 *Isto*, IV, 3, str. 33-39; IV, 4, str. 53-57.

49 *Isto*, IV, 1, str. 11-14. Izvješće o stanju vjesnika pod naslovom *Pridi cesarstvo tvoje Euharistično* iznio je Dubašljanin Pavao Šabalja. Pored ostaloga, Šabalja izvješćuje: *„Vjesnik naš se sada*

U svibnju 1904. godine došlo je do tehničke promjene u upravi vjesnika uslijed odlaska iz Krka glavnog urednika dr. Kvirina Klementa Bonefačića na novu službu župnika i dekana u Malom Lošinj, ali je ostao i dalje glavnim urednikom vjesnika *SS. Eucharistia* s boravištem u Malom Lošinj, a odgovornim urednikom u Krku imenovan je franjevac trećoredac o. Ljudeviti Brusić.⁵⁰

4. Autori članaka u *SS. Eucharistia*

4. 1. Hrvatski autori u *SS. Eucharistia*

Među autorima članaka bilo je vrsnih teologa onoga vremena. Tako se npr. već u prvom broju donosi članak-izvješće koje je dr. Josip Pazman, tadašnji zagrebački dijecezanski upravitelj, imao na euharistijskom sastanku, nazvanom i kongres, u Zagrebu 3. rujna 1900. godine. Na tom istom euharistijskom sastanku imao je predavanje na temu „*Svećenik i Euharistija*“ mons. dr. Roko Vučić, senjski kanonik, i njegovo je predavanje otisnuto u drugom broju vjesnika.⁵¹ U trećem broju donosi se vrijedna radnja dr. Šajatovića *Presveta Euharistija i istočni obred*.⁵² O pohađanju i adoriranju presvete euharistije napisao je članak u dva nastavka Milan Strahinščak, župnik velikobukovički, pod naslovom *Sic nos tu visita, sicut Te colimus*.⁵³ Dr. Jakša Plivelić u više je nastavaka napisao radnju *O strahopočitanju prema Presv. Oltarskom Sakramentu*.⁵⁴ Najopširniji tekst tiskan u vjesniku jest prijevod teksta utemeljitelja Kongregacije Presv. Sakramenta Petra Julijana Eymarda, pod nazivom *Presveta Euharistija*, u više nastavaka, a prevoditelj se potpisao inicijalima S. K.⁵⁵ Jednom vrijednom „sinu sv. Franje iz Štajerske“ dano je u

---

razašilje po prilici u 930-940 primjeraka, a zalazi i u Ameriku i u slobodnu Švicarsku; tiska se pak u 1000 primjeraka.“

50 Posebnom izjavom dali su do znanja svojim članovima: „*Klanjaoci krčke biskupije se upozoruju i umoljavaju da od sada unaprijed pošiljaju svoje libele u Mali Lošinj*“, a na naslovnici je promijenjeno: „*Dr. Kv. Kl. Bonefačić, župnik-dekan u Malom Lošinj (Lussinpiccolo). Odgovorni urednik u Krku O. Ljud. Brusić.*“ Vidi: *Isto*, III, 5, str. 79. Naslovnica je bez broja.

51 *Isto*, I, 2, str. 17-22.

52 Radnja je tiskana u dva nastavka. Vidi: *Isto*, I, 3, 34-37; I, 4, str. 49-54.

53 *Isto*, I, 4, str. 61-63; I, 5, str. 74-78.

54 *Usp. Isto*, I, 5, str. 69-72; I, 6, str. 81-86 i I, 7, str. 106-109.

55 *Isto*, II, 1, str. 19-24. U vjesniku je članak tiskan pod općim naslovom: *Presveta Euharistija. I. O prisutnosti Gospodinovoj u presv. Euharistiji. Predmeti razmišljanja pri klanjanju izvadjeni iz spi-*

zadatak prirediti za svaki broj vjesnika i crticu o osobitim klanjateljima presv. euharistije tijekom povijesti. Pod općim nazivom *Častivci presv. Evharistije: Sv. Janez Krizostom* potpisan je inicijalima: P. R. Č.⁵⁶ Nažalost, taj niz nije nastavljen već je stao na drugoj crtici pod naslovom *Sv. Frančišek Saleški*.⁵⁷

S drugog euharistijskog sastanka u Ljubljani vjesnik je donio predavanje P. Nikolancija, zadarskog dijecezanskog upravitelja, pod naslovom *O koristi svakidanjeg klanjanja presvetom Oltarskom Sakramentu*.⁵⁸

U povijesno-teološkom vidu vrijedna je rasprava *Presveta Eucharistija u Nestorijana i Jakobita*, a autor se potpisao kraticom Cpt.⁵⁹ Isti je autor potpisao i rad *Ss. Eucharistia et celebrans*,⁶⁰ dok rad *Mrtvo slovo* nije potpisan.⁶¹

---

sa i govora č. o. Petra Julijana Eymarda, utemeljitelja kongregacije presv. Sakramenta. Prevodi: S. K. 1. Ravnalo za klanjanje. O klanjanju u duhu i istini; 2. Praktična uputa za klanjanje; 3. Način klanjanja po četiri svrhe žrtve sv. mise (II, 2, str. 49); 4. Oče naš (II, 3, str. 84); 5. Ustanova presv. Olt. Sakramenta (II, 4, str. 99); 6. Oporuka Isusa Krista (II, 5, str. 118); 7. Dar Srca Isusova; 8. O stvarnoj prisutnosti (II, 6, str. 130-132); 9. O stvarnoj prisutnosti; 10. Vjera u Euharistiju; 11. Čudo Božje (II, 7, str. 137-139); 12. Žrtve Isusove u Euharistiji; 13. Euharistija i smrt Spasiteljeva (II, 8, str. 154-157); 14. Presv. Euharistija – potreba Srca Isusova; 15. Presv. Euharistija – potreba našega srca; 16. Euharistija i čast Božja (II, 9, str. 169-173); 17. Crkva – zaručnica Kristova; 18. Sakriveni Bog (II, 10, str. 185); 19. Skrovitost euharistijskog Spasitelja; 20. Tajna vjere; 21. Ljubav Isusova u presv. Euharistiji (II, 11, str. 201); 22. Preobilje ljubavi; 23. presveta Euharistija i obitelj; 24. Obiteljsko veselje (II, 12, str. 221); 25. Bog dobrote; 26. Bog malenih; 27. Euharistija – središte srca (III, 1, str. 5-9); 28. Najveće dobro; 29. Presv. Olt. Sakrament nije ljubljen (III, 2, str. 22); 30. Pobjeda euharističkog Spasitelja; 31. Prisutnost Kristova; 32. Bog srca (III, 3, str. 33); 33. Čašćenje Euharistije; 34. Ljubimo presveti sakrament (III, 4, str. 53 i slj.); 35. Presv. Euharistija – naš put; 36. Poniženje (III, 5, str. 68); 36 (sic!) Isus blaga i ponizna srca (III, 6, str. 85); 38. (sic!) Isus – uzor siromaštva; 39. Božić i presveta Euharistija (III, 7, str. 102); 40. Naše želje za euharističkog Spasitelja; 41. Objavljenje Gospodinovo i presveta Euharistija (III, 8, str. 117-121); 41. (sic!) Objavljenje Gospodinovo i presveta Euharistija; 42. Blagdan Tijelovo (III, 10, str. 148-152); 43. Presveto Srce Isusovo; 44. Nebo Euharistije (III, 11, str. 166-171); 45. Euharističko preobraženje; 46. Sv. Ivan Krstitelj; 47. Sv. Marija Magdalena; 48. Mjesec presvetog Sakramenta (III, 12, str. 178-187).

56 *Isto*, II, 4, str. 101-103.

57 *Isto*, II, 5, str. 114-118.

58 *Isto*, IV, 1, str. 1-7; IV, 2, str. 21-26.

59 *Isto*, IV, 4, str. 57-60; IV, 6-7, str. 85-87.

60 *Isto*, IV, 5, str. 69-71.

61 *Isto*, IV, 9, str. 130-132; IV, 10, str. 121-125 (sic!); IV, 11, str. 140-143.

4. 2. Slovenski autori u SS. Eucharistia

Među slovenskim autorima već u drugom broju donosi se euharistijsko razmatranje *Ljubezen za ljubezen* P. Otokara A.,⁶² zatim tekst Josipa Plantariča *Razlaga najobičnejših psalmov. Vodilne misli v večernicah*.⁶³ To je, naime, autor bio spremio za konferencije Društva presvetog Srca Isusova i na nagovor svoga dekana objavio u vjesniku.

Poradi cjelovitosti obrade vjesnika *SS. Eucharistia* donosimo sumarno članke potpisane samo inicijalima kao i nepotpisane članke slovenskih autora, među kojima se zasigurno nalaze i pojedini članci krčkoga biskupa Antuna Mahnića. Radi bolje preglednosti, pored svakog članka u zagradama donosimo godište, broj i stranicu gdje su tiskani u spomenutim vjesnicima *SS. Eucharistiae*.

Duhovnik-apostelj v šoli evharističnega Jezusa.⁶⁴ Iznimno vrijedan i originalan članak, doduše anonimn i nepotpisan, u kojemu se tumači krepost poniznosti prema sv. Pavlu. U članku *Simon Joannis, diligis me – plus his?* nepotpisani autor donosi lijepo svjedočanstvo slovenskoga svećenika o pobožnosti Hrvata prema euharistijskom Isusu.⁶⁵ Slijede članci: *Kristusova prijetna dišava* (I, 3, 44-46); *Naprej „od kreposti do kreposti!“* (I, 4, 58-61; I, 5, 65-68); *Naše čistilišče na zemlji* (I, 6, str. 86-88; I, 8, str. 118-121); *Sv. Evharistija – naše središče in ognjišče* (potpis: R; I, 6, str. 90-92.); *Praeparatio ad Missam* (I, 6, str. 92-93); *Črtica iz življenja škofa Mermilloda* (I, 6, str. 94); *Večna molitev* (I, 11, str. 171-174; I, 12, str. 177-183; drugi nastavak potpisan je inicijalima A. O.); *Malenkosti, ki niso malenkosti* (II, 3, str. 86-87); *Marija, uzor duhovniku v češčenju Presv. Rešnjega Telesa* (II, 6, str. 125-129); *Sv. Evharistija – šola nadnaravnega življenja* (II, 8, str. 158-163); *Propoved o priliki 40-urne pobožnosti* (II, 9, str. 174-181); *Sv. Duh in zakrament presv. Rešnjega Telesa* (po „Steyler, Herz-Jesu-Bote“; inicijali: E. T., III, 2, str. 17-22); *Mati dobrega svèta, prosí za nas!* (III, 3,

62 *Isto*, I, 2, str. 22-26.

63 Vidi *Isti*, II, 10, str. 188-195; II, 11, str. 205-211; II, 12, str. 217-220.

64 *Isto*, I, 3, str. 37-40. Drugi nastavak pod skraćenim nazivom: *Duhovnik v šoli evharističnega Jezusa*, u: I, 4, str. 54-58.

65 *Isto*, I, 3, str. 42-43.

str. 37-40; III, 4, str. 49-53; III, 5, str. 65); *Metsebojno občevanje duhovnikov* (prema nauku bl. Petra Fabra; III, 3, str. 44-45); „*Pri-di cesarstvo Tvoje euharistično!*“ (III, 6, str. 81-85); *Evharistični Jezus pa svetna kultura in napredak* (III, 7, str. 97-102); *Jezus Kristus – naše vstajenje* (III, 8, str. 114-117); *Kelih in patena* (III, 10, str. 145-148; III, 11, str. 163-165); *Posnemajmo mistično delovanje evharističnega Jezusa* (III, 11, str. 161-163); *Nadnaravno sorodstvo* (IV, 1, str. 7-9); *Tolažimo Božje obličje!* (IV, 2, str. 17-21); *Naš čoln v nevarnosti, bratje!* (IV, 3, str. 39-44; IV, 4, str. 49-53; IV, 5, str. 65-69); *Evharistični duhovnik in katoliška odločnost* (IV, 6-7, str. 81-85); *Duhovnik zunaj sakristije!* (IV, 6-7, str. 89-92); *Celibat* (IV, 8, str. 105-109; IV, 9, str. 121-122); *Rožni venec pred Najsvetejšim* (IV, 10, str. 125-128); *Jezus in moderna demokratska struja* (IV, 11, str. 144-145; IV, 12, str. 157-161).

U Sloveniji je ubrzo *Udruga Častitcev* imala i svoj laički ograna-k, svojevrсни Treći red pod imenom „*Družba vednega češčenja presv. R. T. in v podporo ubožnih cerkev*“.⁶⁶ Nekoliko godina kasnije i u Hrvatskoj bila je uvedena *Bratovština vječnoga klanjanja*. Njezi-na pravila tiskana su također u listu *SS. Eucharistia*.⁶⁷

Izdavači vjesnika bili su relativno zadovoljni svojim listom i nisu imali posebnih poteškoća, no ipak na kraju druge godine nje-gova izlaženja javila se ideja ne bi li list postao i staleški list za svećenike, po uzoru na druge tada staleške listove.⁶⁸ To se, smijemo kazati, realiziralo tek 1911. godine kad je *Sanctissima Eucharistia*, kao vjesnik Društva svećenika klanalaca, prestala izlaziti u Krku i kad je list dobio novo ime *Svećenička zajednica*, koja je nastala po uzoru na talijansku *L'Unione Apostolica dei sacerdoti secolari*. No ta vrsta apostolata s većom društvenom dimenzijom zaslužuje zasebnu analizu.

⁶⁶ Vidi: *Isto*, II/6, str. 133-136 i II/7, str. 142-144.

⁶⁷ *Isto*, V, 1, str. 11-15.

⁶⁸ Usp. II/12, str. 231: „V tej priložnosti po naj bode dovoljno še nekaj posebnega in potrebnega pri-pomniti in na preišljevanje dati vsem duhovnim sobratom, to je, a bi ne bilo mogoče in koristno v sedanjih razmerah časa, če bi naš evharistični Vestnik postal nekako tudi stanovski list hrvatskog in slovenskog duhovstva?! (...) Učitelji imajo stanovske liste, hrvatski in slovenski duhovniki pa nemamo nič.“

Zaključak

Svećenička duhovnost početkom 20. stoljeća kod Hrvata i Slovenaca bila je obilježena naglašenom euharistijskom pobožnošću koju su među svećenicima širili redovnici Kongregacije svećenika klanjatelja euharistije kojoj je osnivač bio francuski svećenik Julien Pierre Eymard (1811.-1868.). Prema ustroju i pravilima te Kongregacije, slovenski i hrvatski svećenici također su osnovali svoja društva „Duhovnikov Častivcev“ među Slovencima i Svećenika klanjalaca među Hrvatima, koji su za svoje potrebe pokrenuli zajednički vjesnik *Sanctissima Eucharistia* (1902.-1911.) koji se na poticaj biskupa Antuna Mahnića dvojezično, na hrvatskom i slovenskom jeziku, tiskao u biskupijskoj tiskari „Kurykta“ u Krku. U listu se također odražava i političko stanje u kojemu su se nalazila ova dva susjedna naroda. Na pojedinim mjestima očituje se stanje nacionalnog duha hrvatskoga i slovenskog naroda koji su se već tada borili za svoju političku i društvenu afirmaciju. To najočitije dolazi do izražaja kad je pisao o političkom stanju u Hrvatskoj i o potrebi pokretanja jedne katoličke hrvatske stranke.⁶⁹ No u 9 godišta kontinuiranog izlaženja vjesnika *Ss. Eucharistia*, na 1555 numeriranih stranica teksta razni hrvatski i slovenski autori, među kojima su bili i istaknuti hrvatski i slovenski teolozi, iznijeli su bogata teološka promišljanja o euharistiji i crkvenoj praksi svoga vremena. Neki naslovi imaju upravo trajnu vrijednost.

---

69 U nepotpisanom uvodniku *Naše želje o novem letu*, koji je očito Mahničev, u prosinačkom broju 1905. godine piše: „*Ne zabimo nadalje, da leto 1906. se ima obhajati III. evharistični shod. (...) Kako vrediti evharistično akcijo med Hrvati in Slovenci? Kaj storiti, da se posebno med Hrvati bolj razširi in vtrdi evharistična pobožnost? (Komu nisu znane žalostne, obupne razmere na političkem, socialnem in verskem polju, v katerih se dandanes nahaja hrvatski narod? Sovražnik Božji zadaje katoliški stvari na Hrvatskem vdarec za vdarcem. (...)) darujmo za katoliški preporod Hrvatske, da se vže tekom leta osnuje in organizuje katoliška hrvatska stranka, brez katere za hrvatski narod ni rešenja.*” Usp. *Isto*, IV, 12, str. 153-154.

CROATIAN-SLOVENIAN PERIODICAL “SANCTISSIMA EUCHARISTIA” (1902.-1911.) AND THE SOCIETY OF “ADORING PRIESTS”

Summary

The theme of this paper is a model of a eucharistic spirituality of Croatian and Slovenian clergy at the beginning of the 20th century. In a particular way the role of the monthly “Sanctissima Eucharistia”, periodical of the clerical fraternity “Adoring priests“, i.e. “Duhovnikov Častivcev”, which was edited and printed bilingually, according to the idea of the bishop Antun Mahnić, in Krk, in the typography of the diocese, “Kurkyta”. Two Eucharistic meetings, held in Trsat 1902, and in Ljubljana in 1904, are also presented. This feature of the clerical spirituality is a part of a spiritual movement which in the second half of the 19th century was promulgated by the French Julien Pierre Eymard, the founder of the Congregation of the Most Holy Sacrament – Congregatio SS Sacramenti.

Key words: *Julien Pierre Eymars, Antun Mahnić, eucharistians, the periodical „Sanctissima Eucharistia“, adoring priests.*

